

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I
HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
GRAD ZAVIDOVIĆI**

Broj: 02- /22
Dana: . godine

**SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
GRADA ZAVIDOVIĆI ZA PERIOD 2023. - 2025. GODINE**

**Obradivač,
Služba za upravu finansija,
budžet i trezor**

I UVOD

Moderni proces srednjoročnog planiranja budžeta je proces koji ima jasno definiran budžetski kalendar i raspodjelu odgovornosti, jasnu fiskalnu strategiju zasnovanu na raspoloživim resursima, raspodjelu ograničenih resursa na najvažnije ekonomske i socijalne prioritete, efikasnije i djelotvornije korištenje resursa, transparentnost i odgovornost politike, programa i procesa prilikom donošenja odluka, tokom ciklusa planiranja budžeta.

U skladu s Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine pripremljen je dokument Smjernice i ciljevi fiskalne politike za period 2023.-2025. godine što ima za cilj projekciju prihoda i primitaka i rashoda i izdataka za pripremu budžeta fiskalne 2023. godine, a pri njihovoj izradi korištene su srednjoročne projekcije, godišnje procjene prihoda i primitaka, te rashoda i izdataka.

Ovaj dokument treba da odražava uticaj svih aktuelnih procesa iz okruženja, sa aspekta mogućeg uticaja na fiskalni kapacitet Grada Zavidovići, kao i da poboljša koordinaciju između Gradonačelnika i potrošačkih jedinica, kao i drugih korisnika budžetskih sredstava, u 2023. godini. Pored navedenog Smjernice i ciljevi fiskalne politike Grada Zavidovići za 2023. godinu definišu i početna budžetska ograničenja za korisnike budžeta.

Smjernice su dokument koji određuje finansijsku stranu Grada u godini za koju se donose, ali i za godine koje slijede. Svrha smjernica je da ukaže na početne stavove za iduću godinu i budžetske prioritete u idućim godinama sa naglaskom da prijedlog budžeta može biti drugačiji, jer se mora uzeti u obzir niz faktora koji mogu utjecati na određene situacije u razdoblju formulacije prijedloga budžeta.

Smjernice imaju karakter preporuka za primjenu politika i strateških dokumenata prilikom planiranja budžeta i DOB-a, a cilj im je da osiguraju realan, sveobuhvatan i konsolidiran okvir planiranja rashoda i izdataka, čime se postiže provođenje sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i primitaka i rashoda i izdataka.

Smjernice pokrivaju sljedeće ključne oblasti:

- projekcija prihoda i primitaka Budžeta Grada Zavidovići,
- makroekonomska pozicija i pretpostavke,
- strateške ciljeve,
- potrošnja u budžetu Grada Zavidovići,
- rizici.

II PROJEKCIJA PRIHODA I PRIMITAKA BUDŽETA GRADA ZAVIDOVIĆI

Ukupni prihodi i primici u Budžetu Grada Zavidovići u 2022. godini planirani su u iznosu od 12.716.938,91 KM, ostvareni prihodi i primici u 2021. godini iznose 10.402.907,34 KM.

Prihodi i primici za 2023. godinu procjenjuju se u iznosu od 13.036.855,00 KM.

U tabeli koja slijedi navedene su projekcije prihoda i primitaka za Budžet Grada Zavidovići za period 2022. - 2025. godine.

Projekcija prihoda za Grad Zavidovići za period 2022.-2025. godinu

		2022.	2023.	2024.	2025.
I	POREZI	6.944.977,00	7.502.206,000	8.102.150	8.616.650
1	Indirektni porezi sa Jedinstvenog računa	5.034.577,00	5.350.000	5.700.000	5.985.000
2	Porez na dohodak	1.207.000,00	1.400.000	1.600.000	1.800.000
3	Porez na dobit	2.000,00	2.000	2.000	1.500
4	Porezi građana	701.200,00	750.000	800.000	830.000
5	Ostali porezi	200,00	206	150	150
II	NAKNADE I TAKSE	1.866.300,00	1.922.289	2.050.000	2.152.500
1	Naknade i takse	1.866.300,00	1.922.289	2.050.000	2.152.500
III	NOVČANE KAZNE	12.000,00	12.360	13.100	13.755
1	Novčane kazne	3.000,00	3.090	3.100	3.255
2	Ostali prihodi	9.000,00	9.270	10.000	10.500
IV	OSTALI NEPORESKI PRIHODI	0,00	0	0	0
	Ostali neporeski prihodi		0	0	0
V	FINANSIRANJE I TRANSFERI	2.351.994,00	2.600.000	2.678.000	2.811.900
1	TRANSFRI	2.351.994,00	2.600.000	2.678.000	2.811.900
VI	KAPITALNI PRIMICI OD PRODAJE STALNIH SREDSTAVA	1.541.668,00	1.000.000	800.000	500.000
	UKUPNO (I+II+III+IV+V+VI)	12.716.939,00	13.036.855	13.643.250	14.094.805

U tabeli koja sledi, dat je pregled Budžeta Grada Zavidovići po potrošačkim jedinicama za 2022. godinu i projekcija Budžeta Grada Zavidovići po potrošačkim jedinicama za 2023. godinu – kao početna budžetska ograničenja za potrošačke jedinice za 2023. godinu.

razd.	glava	naziv potrošačke jedinice	2022. iznos	%	2023. iznos
11	11201	Stručna služba Općinskog vijeća	339.890,00	2,67	308.440,51
12	12202	Služba za internu reviziju			
13	13203	Stručna služba Općinskog načelnika	3.848.526,63	30,26	3.945.342,82
13	13204	Služba za upravu privrede, lokalni razvoj, infrasrukt. i međunar. saradnju	3.579.336,00	28,15	3.709.380,25
13	13205	Služba za upravu finansija, budžet i trezor	94.942,57	0,75	97.331,01
13	13206	Služba za upravu poljoprivrede, vodoprivrede i komunalnih poslova	822.500,00	6,47	843.191,38
13	13207	Služba za upravu geodetskih, imovinsko-pravnih poslova i urbanizam	107.000,00	0,84	109.691,77
13	13208	Služba za upravu društvenih djelatnosti, pitanja boraca i opću upravu	3.420.743,71	26,90	3.506.798,30
13	13209	Služba za upravu civilne zaštite	394.000,00	3,10	403.911,74
14	14210	Općinsko pravobranilaštvo	60.000,00	0,47	61.509,40
15	15211	Tekuća budžetska rezerva	50.000,00	0,39	51.257,83
Ukupno:			12.716.938,91	100,00	13.036.855,00

III MAKROEKONOMSKA POZICIJA I PRETPOSTAVKE

Makroekonomski pokazatelji na nivou Bosne i Hercegovine dati su u slijedećem pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji za period 2019.-2024. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Nominalni BDP u mil KM	36.527	35.436	36.806	38.447	40.094	41.907
Nominalni rast u %	4,6	-3,0	3,9	4,5	4,3	4,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,8	100,2	100,8	101,0	100,7	100,8
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.885	35.359	36.520	38.051	39.803	41.577
Realni rast u %	2,8	-3,2	3,1	3,4	3,5	3,7
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	0,6	-1	1,1	0,9	0,8	1
Potrošnja u mil KM	32.809	32.360	33.205	34.174	35.085	36.120
Realni rast u %	2,0	-1,8	1,7	1,7	1,5	1,6
Vladina potrošnja u mil KM	6.862	7.129	7.272	7.504	7.744	7.992
Realni rast u %	0,9	1,3	1,3	0,7	0,7	0,7
Privatna potrošnja u mil KM	25.947	25.232	25.934	26.670	27.341	28.127
Realni rast u %	2,3	-2,6	1,9	2,0	1,7	1,8
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	8.129	7.779	8.252	8.916	9.664	10.624
Realni rast u %	5,8	-3,0	4,8	7,0	6,9	7,9
Vladine investicije u mil KM	929	1.674	1.719	1.939	2.130	2.449
Realni rast u %	7,2	82,6	1,2	10,8	7,6	11,7
Privatne investicije u mil KM	7.200	6.105	6.532	6.976	7.535	8.175
Realni rast u %	5,7	-14,0	5,8	6,1	6,7	6,8
Uvoz u mil KM	19.492	16.601	18.594	19.915	21.326	23.119
Nominalni rast u %	1,7	-14,8	12,0	7,1	7,1	8,4
Realni rast u %	1,3	-13,6	10,1	4,6	4,1	4,8
Izvoz u mil KM	14.320	11.820	13.928	15.238	16.635	18.280
Nominalni rast u %	0,5	-17,5	17,8	9,4	9,2	9,9
Realni rast u %	0,4	-16,2	16,0	6,7	6,9	7,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	21,4	19,6	20,2	20,8	21,6	22,4
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.087	-1.090	-844	-950	-1.032	-1.223
Rast u %	-1,5	-15,4	-7,8	12,5	8,7	18,5
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-3,0	-2,6	-2,3	-2,5	-2,6	-2,9

Izvor podataka: Direkcija za ekonomsko planiranje, septembar 2021. Godine

Godina 2020. godinu kako u zdravstvenom tako i u ekonomskom smislu je obilježila globalna pandemija virusa Covid 19 što je dovelo do realnog pada BDP-a u Bosni i Hercegovini od 3,2% odnosu na prethodnu godinu.¹ Međutim, već početkom 2021. godine (naročito u drugom kvartalu (K2)) postepena stabilizacija epidemioloških prilika i poboljšanje privredne aktivnosti u glavnim trgovinskim partnerima (EU i zemlje regiona) podstakli su porast ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini. Naime, postepena otvaranja i oporavak prije svega izvoznih tržišta (zemlje EU) značajno je poboljšao izvoznju tražnju i omogućio oporavak proizvodnje i robnog izvoza (dvocifrene stope rasta), tako da je Bosna i Hercegovina već u prvom kvartalu 2021. godine ostvarila pozitivnu stopu ekonomskog rasta od 2,5%.

¹Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodovni pristup (prvi rezultati) 2020. godina“, 27.07.2021. godine.

Tokom drugog kvartala 2021. godine usljed baznog efekta i snažnijeg oporavka domaće tražnje (privatna potrošnja), došlo je do dodatnog jačanja ekonomskog rasta u zemlji pri čemu je stopa ekonomskog rasta iznosila 11,6% u odnosu na isti period prethodne godine.²

Tako da se na osnovu raspoloživih kvartalnih podataka Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), može zaključiti da je Bosna i Hercegovina u prvom polugodištu 2021. godine ostvarila realni rast BDP-a od preko 7% u odnosu na isti period prethodne godine. Ova relativno visoka stopa ekonomskog rasta je u rangu regionalnog prosjeka zemalja Zapadnog Balkana koji je iznosio 7,7%. U nedostatku podataka iz nacionalnih računa, a na bazi kratkočnih statističkih pokazatelja za treći kvartal, može se zaključiti da je u Bosni i Hercegovini nastavljen pozitivan trend ekonomskog rasta, doduše u dosta slabijem intenzitetu u odnosu na prethodni kvartal. Dosadašnje analize ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini su potvrdile da vanjsko okruženje predstavlja veoma važnu, ako ne i najvažniju strukturalnu odrednicu, u pogledu ekonomskih kretanja u zemlji, s tim da su u ovoj godini ista dodatno uslovljena razvojem epidemioloških prilika. U skladu s tim, razvoj epidemiološke situacije vezano za nove sojeve virusa Covid 19, stepen imunizacije stanovništva i trend privrednih kretanja u vanjskom okruženju (EU i region) u velikoj mjeri će odrediti i ekonomska kretanja u 2021. godini.

Poboljšana epidemiološka situacija u zemljama koje su članice EU u posljednjih nekoliko mjeseci rezultirala je poboljšanjem projekcija ekonomskog rasta od strane Evropske komisije. Naime, prema posljednjim raspoloživim projekcijama DG ECFIN-a (*European Economic Forecasts, Autumn 2021*) iz novembra 2021. godine u zemljama EU očekuje se realni rast BDP-a od 5%.³ Posmatrano po zemljama koje su kako glavni vanjskotrgovinski partneri tako i investitori u Bosni i Hercegovini očekivane stope ekonomskog rasta iznose: Njemačka 2,7%, Italija 6,2%, Austrija 4,4%, Hrvatska 8,1% i Slovenija 6,4%. Pod pretpostavkom ostvarivanja ovih stopa rasta u zemljama EU i povoljnu epidemiološku situaciju koja je vezana za Covid 19, prema projekcijama Direkcije za ekonomsko planiranje, u Bosni i Hercegovini u 2021. godini se može očekivati realni rast BDP-a od preko 3%.⁴ Na ovaj način Bosna i Hercegovina bi već u 2021. godini, zahvaljujući prije svega jačanju domaće tražnje (privatna potrošnja i u manjoj mjeri investicije), uz pozitivan doprinos neto izvoza trebala dostići ako ne i premašiti nivo BDP-a koji je ostavljen tokom 2019. godine.

Tržište rada

Nakon što je u 2020. godini broj zaposlenih smanjen, u 2021. godini na tržištu rada došlo je do postepene stabilizacije. Prosječan broj zaposlenih lica u periodu I-VIII 2021. godine je iznosio oko 815,7⁵ hiljada i veći je za 0,4% g/g. Prema područjima djelatnosti, najznačajnije povećanje broja zaposlenih lica bilo je u području djelatnosti informacija i komunikacija, djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite te prerađivačke industrije. Rast ukupnog broja zaposlenih lica se odrazio na smanjenje broja registrovanih nezaposlenih lica. U periodu I-VIII 2021. godine broj registrovanih nezaposlenih lica u Bosni i Hercegovini je manji za 3,2% g/g i iznosio je 401,5 hiljada. Anketna stopa nezaposlenosti u prvom kvartalu 2021. godine iznosila je 19,1% a u drugom 18,1%.⁶

² Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje, „Bruto domaći proizvod, rashodni pristup tromjesečni podaci za K2 2021. godine 04.10.2021. godine.

³ DG ECFIN, European Economic Forecasts Autumn 2021: „From Recovery to Expansion, Amid Headwinds“, November 2021.

⁴ Projekcije DEP BiH, Septembar 2021. godine

⁵ Privremeni podatak.

⁶ U periodu izrade dokumenta su bili raspoloživi podaci za K1 i K2. U 2021. godini. Anketa o radnoj snazi u Bosni i Hercegovini se provodi kontinuirano prema novoj, redizajniranoj metodologiji usklađenoj sa novom Regulativom Evropskog parlamenta i Vijeća,

U periodu I-VIII 2021. godine prosječna neto plaća nominalno je uvećana oko 4% i iznosila je oko 986 KM. Na osnovu raspoloživih podataka u 2021. godini, može se očekivati do kraja godine sličan trend kretanja broja zaposlenih lica (oko 0,5%). U domenu plaća, nominalna stopa rasta neto plaće bi do kraja godine mogla iznositi oko 4% g/g.

Inflacija

Nakon stagnacije cijena u prvom kvartalu, u Bosni i Hercegovini od drugog kvartala 2021. godine je registrovan rast cijena. Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u periodu I-VIII 2021. godine je iznosila 0,6% u poređenju sa istim periodom 2020. godine. Najznačajnije uvećanje cijena u periodu I-VIII 2021/I-VIII 2020. godine bilo je u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prevoza, alkoholnih pića i duhana. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića, koji ima najveći udio u CPI indeksu, su uvećane za 1,5% g/g. Pored toga, zbog viših cijena nafte i naftnih derivata u periodu I-VIII 2021. godine u odjeljku prevoza cijene su bile više za 2,5% g/g. Cijene u odjeljku alkoholnih pića i duhana su u posmatranom periodu uvećane za 1,9% na šta su uticale akcize⁷ na cigarete i duhan u 2021. godini. Suprotno, cijene u odjeljku odjeće i obuće su niže za 9,6% g/g, i ovaj odjeljak kontinuirano vrši značajan višegodišnji deflatorni pritisak na ukupni nivo cijena. U posljednjim raspoloživim projekcijama EK (ljetno 2021), očekuje se da će cijena sirove nafte u 2021. godini biti znatno veća u odnosu na prethodnu godinu i iznositi 68,7 \$/barelu (58,3% g/g) uz brži rast inflacije u EU od 2,2% odnosno 1,9% u eurozoni. U septembru 2021. godine ECB je u svojim projekcijama takođe predviđjela brži rast cijena sirove nafte kao i MMF. Uzimajući u obzir i domaće faktore koji determinišu cijene (cijene komunalija, akcize i sl.) u Bosni i Hercegovini u 2021. godini se može očekivati inflacija oko 1,1% g/g.⁸ Ipak, treba uzeti u obzir da će kretanje inflacije determinisati navedeni rizici.

Bankarski krediti i depoziti

U 2021. godini rast ukupnih kredita na kraju trećeg tromjesečja 2021. godine bio je za 2,9% veći u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Najveći doprinos rastu imali su krediti iz sektora stanovništva sa 2,1 procentna poena (p.p.), dok su krediti nefinansijskih preduzeća ostvarili doprinos od 0,5 p.p. Stanje ukupnih depozita na kraju trećeg tromjesečja ostvarilo je rast od 11,6% g/g., pri čemu su depoziti stanovništva imali doprinos rastu od 4,7 p.p. Depoziti nefinansijskih preduzeća ostvarili su doprinos od 4,9 p.p. Zbog sporijeg oporavka nivoa zaposlenosti u 2021. godini, kao i činjenice da nefinansijska privatna preduzeća još uvijek bilježe visoke stopa rasta deponovanih novčanih sredstava u 2021. godini, očekuje se umjeren oporavak kreditne aktivnosti i brži rast u sljedećim godinama. Za 2021. godinu procjenjuje se usporeniji oporavak potražnje za kreditima koji bi mogli ostvariti stopu rasta na godišnjoj razini u intervalima od 3 do 4% g/g. Očekuje se i daljnji brži rast ukupnih depozita kao rezultat rasta depozita nefinansijskih preduzeća, ali i oporavak i brži rast depozita stanovništva usljed poboljšanja stanja na tržištu rada i oporavka i rasta dohotka.

koja je stupila na snagu 1. januara 2021. godine. Zbog prelaska na novu, redizajniranu metodologiju Ankete o radnoj snazi u 2021. godini došlo je do prekida serije podataka. Rezultati Ankete o radnoj snazi 2021. godine nisu uporedivi sa rezultatima kontinuirane Ankete o radnoj snazi 2020. godine i rezultatima godišnjih anketa o radnoj snazi provedenih u periodu od 2006. do 2019. godine.

⁷ Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcije na cigarete i iznos akcije na duhan za pušenje za 2021. godinu. Minimalna akcija za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,25 KM (u 2020. godini je iznosila 3,04 KM), a specifična akcija iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akcija na duhan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcije na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke i iznosi 130 KM po kilogramu (u 2020. godini je iznosila 121,6 KM po kilogramu). Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcije na cigarete i iznos akcije na duhan za pušenje za 2021. godinu.

⁸ Ukoliko se do kraja godine nastavi snažan rast cijena inflacija u Bosni i Hercegovini u 2021. godini bi mogla biti veća.

Vanjski sektor, platni bilans i vanjskotrgovinska razmjena

Prema zvaničnim podacima iz platnog bilansa Bosne i Hercegovine za prvi kvartal 2021. godine, te projekcijama DEP-a za ostala tri kvartala 2021. godine, deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi oko 850 miliona KM, što bi predstavljalo smanjenje od 7,8% (g/g). Do ovog smanjenja deficita tekućeg računa bi ponajviše došlo usljed nešto boljih ekonomskih aktivnosti u EU (djelomični oporavak tržišta poslije prošlogodišnjeg pada izazvanog pandemijom Covid-19), a samim time i povoljnijeg uticaja na vanjskotrgovinsku razmjenu roba i usluga Bosne i Hercegovine. U prvom kvartalu 2021. godine deficit tekućeg računa iznosio je oko 114 miliona KM, što predstavlja smanjenje od 64% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj pad deficita tekućeg računa je najvećim dijelom determinisan deficitom vanjske trgovine roba i usluga (koji je zabilježio pad od 21,5%), odnosno porastom uvoza za 0,7% i porastom izvoza za 10,4%⁹ (g/g). Tekući neto prilivi novca iz inostranstva u prvom kvartalu 2021. godine zabilježili su pad od 7,6%, kao rezultat pada tekućih priliva za 7,1% i smanjenja odliva novca u inostranstvo za 5,5%.

Unatoč prisustvu virusa Covid 19 već od kraja prethodne i tokom cijele 2021. godine, u Bosni i Hercegovini je primjetan relativno dobar oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Naime, prema podacima BHAS-a za period januar-septembar 2021. godine, Bosna i Hercegovina je u odnosu isti period prethodne godine, zabilježila povećanje ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene za oko 5,5 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 27,6%, odnosno više od jedne četvrtine u odnosu na isti period prethodne godine. Na osnovu ovih pokazatelja, može se konstatovati da se vanjskotrgovinska robna razmjena u Bosni i Hercegovini prilično dobro oporavlja.

Naime, Bosna i Hercegovina je, bar u okviru vanjskotrgovinske robne razmjene, uspjela u potpunosti nadoknaditi gubitke iz prethodne godine, pa čak i nadmašiti rezultate vanjskotrgovinske robne razmjene iz 2018. i 2019. godine koje su bile relativno uspješne. S druge strane, prema trenutno raspoloživim projekcijama u zemljama EU se u 2021. godini očekuje nešto snažniji ekonomski oporavak sa projiciranom stopom ekonomskog rasta od 5%, što bi trebalo dovesti i do povećanja ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini.

Prema posljednjim raspoloživim projekcijama DG ECFIN-a, u 2021. godine na nivou EU27 se očekuje rast izvoza od 9,7%, dok je očekivani rast uvoza iznosi 8,6% u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj oporavak izvoznih tržišta će vrlo vjerovatno imati pozitivan utjecaj na robni izvoz, a kasnije i na uvoz roba i ukupnu vanjskotrgovinsku robnu razmjenu u Bosni i Hercegovini. U skladu sa ovim kretanjima i pretpostavkama DEP-a, iz osnovnog scenarija za 2021. godinu, u Bosni i Hercegovini se može očekivati relativno dobar oporavak u okviru ukupne vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom posebno, u domenu trgovine robama.

Naime, prema projekcijama DEP-a u 2021. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje rast ukupnog izvoza od 16% u realnom smislu nošen rastom izvoza roba sa očekivanom stopom rasta od 18,8%, dok je očekivani rast izvoza usluga 5%. S druge strane, u 2021. godine očekuje se i realni rast ukupnog uvoza od oko 10% sa ujednačenim stopama rasta uvoza roba i usluga. Ovakva kretanja izvoza i uvoza, u konačnici bi na kraju 2021. godine trebali rezultirati smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita za oko 4,5%.

Indirektni porezi

Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2022. godinu i period 2023. - 2025. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) i

⁹ Izvor podataka: CBBiH

prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2022. godinu utvrđenim Uputstvom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 77/21).

Prihodi od indirektnih poreza

Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH je detaljno regulisana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste.

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa ukupno za Zeničko-dobojski kanton (Kanton i općine/gradovi Kantona) očekuje se u iznosu od 218,7 miliona KM u 2022. godini što predstavlja porast od 3,2% u odnosu na 2021. godinu po projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija. U dvije naredne fiskalne godine ovi iznosi su projicirani na 210,3 miliona KM u 2023. godini, te 218,1 miliona KM u 2024. godini.

U tabeli 2. dat je detaljan prikaz projekcije prihoda od indirektnih poreza Zeničko-dobojskog kantona i općina/gradova Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2022. godinu, te projekcije prihoda za razdoblje 2023. - 2024. godinu¹⁰.

Tabela 2: Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2021.	2022.	2023.	2024.
1.1. Kantonalni budžet	211.937.484	218.738.450	210.362.703	218.190.981
1.2. Općinski/ gradski budžeti	40.958.582	41.877.999	40.274.441	41.773.189
1.2.1. Breza	1.528.792	1.518.770	1.460.614	1.514.969
1.2.2. Doboju Jug	396.633	410.900	395.166	409.872
1.2.3. Kakanj	4.322.792	4.506.898	4.334.323	4.495.618
1.2.4. Maglaj	2.618.277	2.707.259	2.603.595	2.700.484
1.2.5. Olovo	1.209.980	1.245.703	1.198.004	1.242.586
1.2.6. Tešanj	5.068.361	4.709.747	4.529.405	4.697.959
1.2.7. Usora	640.135	665.762	640.269	664.096
1.2.8. Vareš	1.006.643	1.035.052	995.419	1.032.462
1.2.9. Visoko	4.031.594	4.192.221	4.031.696	4.181.729
1.2.10. Zavidovići	4.247.482	4.421.077	4.251.789	4.410.012
1.2.11. Zenica	12.478.862	12.909.544	12.415.223	12.877.234
1.2.11. Žepče	3.409.031	3.555.066	3.418.938	3.546.168

Prihodi od direktnih poreza

Projekcije prihoda od direktnih poreza rađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

¹⁰Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Alokacija pojedinačnih iznosa svakog korisnika za 2021. godinu i period 2022-2024. godina izvršena je u skladu sa koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2021. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 86/20), dok su projekcije za period 2022-2024. godina alocirane u skladu sa koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2022. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 77/21).

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine prikupljaju niz drugih direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da finansiraju ustavom utvrđene funkcije.

Porez na dobit

Prateći prognoze privrednog oporavka, kao i jačih investicijskih aktivnosti od 2022. godine pa nadalje, očekuje se da će ukupni prihodi od poreza na dobit u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2022.; 2023. i 2024. godini stabilno rasti po stopama: 7,16%; 7,83% i 7,82%.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod kantona. Procjena Prihoda Zeničko-dobojskog kantona po osnovu ovog poreza za 2022. godinu iznosi 47,3 miliona KM,

Očekivani prihod poreza na dobit u 2023. godini iznosi 50,8 miliona KM (rast od 7,83% u odnosu na projekciju za 2022. godinu) i 54,7 miliona KM u 2024. godini (rast od 7,38% u odnosu na projicirani iznos za 2023. godinu).

U sljedećoj tabeli navedene su revidirane projekcije za 2022. godinu i projekcije za period 2023. - 2024. godina za Zeničko-dobojski kanton.

Tabela 3: Prihodi od poreza na dobit u KM

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2021.	2022.	2023.	2024.
Porez na	44.159.715	47.323.833	50.820.976	54.798.585

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Porez na dohodak

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2022. godini za Zeničko-dobojski kanton iznosi 41,59 miliona KM.

U 2023. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 45,59 miliona KM, što predstavlja povećanje od 9,59% u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2022. godini, dok je porast ovih prihoda projiciran je i 2024. godini od 9,89% u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2023. Godini.

U sljedećoj tabeli je navedene su revidirane projekcije za 2022. godinu i projekcije za period 2023. - 2024. godina za Zeničko-dobojski kanton i općine/gradove Kantona¹¹.

Tabela 4: Prihodi od poreza na dohodak u KM

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Porez na dohodak	58.515.821	63.472.017	69.560.844	76.444.913
1.1. Kantonalni budžet	38.351.269	41.599.560	45.590.177	50.101.996
1.2. Općinski/gradski budžeti	20.164.552	21.872.457	23.970.667	26.342.917

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Ostali porezi

Obuhvataju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

¹¹ Projicirani iznosi za budžete jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

- Porez na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza),
- Porez na imovinu,
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obaveze po osnovu poreza na promet dobara i usluga),
- Ostali porezi.

Neporezni prihodi

Neporezni prihodi gradova uključuju:

- Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga,
- Novčane kazne (neporezne prirode).

IV STRATEŠKI CILJEVI

Fiskalna strategija za ovo srednjoročno razdoblje temelji se na srednjoročnim politikama djelovanja Gradonačelnika, sa ciljem jačanja upravljanja javnim financijama i jačanju financijske discipline, što će doprinijeti ekonomskom i socijalnom jačanju Grada Zavidovići.

Osnovni cilj je zadržati pravac razvoja Grada Zavidovići kao lokalne zajednice koja je sposobna zadovoljiti potrebe građana u svim sferama od lokalnog značaja i u okvirima koji proističu iz zakonskih obaveza i općih akata.

Dosljedno provoditi akte i dokumente sa posebnim akcentom na Strategiju integriranog razvoja Grada Zavidovići za period 2017-2026., kao i sektorskih strategija i drugih programa i planova u okviru koje su jasno definirani strateški ciljevi:

SC 1. Razvoj komunalne i poslovne infrastrukture, jačanje ekonomskih aktivnosti (razvoj industrije, MSP, turizma i poljoprivrede) i povećanje zaposlenosti

SC 2. Prepoznatljiv imidž Zavidovića, kao otvoreneog grada sa razvijenom društvenom infrastrukturom, raznovrsnom turističkom ponudom i efikasnom lokalnom upravom, orijentiranom prema EU integracijama

SC 3. Razvijena zajednica koja živi u čistom i zdravom okolišu i svoj razvoj bazira na održivom korištenju prirodnih bogatstava i energetskej efikasnosti

Ciljeve Strategije nemoguće je provesti bez izvora finansiranja zbog čega je važno povezati strateško i programsko planiranje. Strateški planovi službi za upravu i drugih gradskih organa za razdoblje 2023.-2025., odnosno Strategija u cijelosti će biti povezana s budžetom za isto razdoblje.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike putem limita koji se dodjeljuju gradskim službama i drugim korisnicima budžeta predstavljaju sponu između strateških prioriteta i budžeta, te predstavljaju prvi korak u osiguranju alokacije budžetskih sredstava na one ciljeve kojima će se postići najveći učinak u prioritetnim područjima.

U skladu sa strateškim opredjeljenjima Grada Zavidovići ekonomska politika u srednjoročnom razdoblju bit će usmjerena i na osiguravanje optimalnog okruženja za razvoj konkurentne privrede na području Grada, a što, između ostalog podrazumijeva, podršku razvoju malog i srednjeg poduzetništva, poticanje razvoja poljoprivrede u ruralnim područjima grada, te značajniju podršku promociji turizma i razvoju turističke infrastrukture. U funkciju razvoja potrebno je staviti i novostečeni status grada sa povoljnim poslovnim okruženjem, te iskoristiti sve pogodnosti koje BFC certifikat donosi općinama sa ovim statusom.

Uređena privreda bazirana je sa jedne strane na konkurentnosti poduzetnika, a sa druge strane u velikoj mjeri ovisi i o visokom stupnju povjerenja i zadovoljstvu potrošača. U skladu s tim, poboljšanje zaštite ekonomskih interesa i sigurnosti potrošača ostvariti će se uspostavom kvalitetnog sistema zaštite potrošača, provođenjem inspekcijskih nadzora u području zaštite interesa potrošača, provođenjem postupaka uzorkovanja prehrambenih i neprehrambenih proizvoda. Takođe, važan preduslov za održiv i konkurentan privredni rast jeste sveobuhvatnije korištenje prirodnih resursa putem jačanja konkurentnosti i održivosti energetskog sistema, što podrazumijeva podršku projektima proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, kao što su fotonaponske elektrane-solarne elektrane, MHE i vjetroelektrane) uklopljenih u lokalnu infrastrukturu i u skladu sa principima održivog razvoja.

V POTROŠNJA U BUDŽETU GRADA ZAVIDOVIĆI

U ovom poglavlju su sažeta glavna pitanja iz oblasti upravljanja javnim sredstvima. Ovakva analiza predstavlja važan element u srednjoročnom planiranju budžeta i pruža pregled strukture budžeta po ekonomskoj klasifikaciji, a koristi se za određivanje svih strukturalnih neravnoteža, koje se trebaju razmotriti u procesu definiranja prioriternih rashoda i definiranju gornjih granica rashoda budžetskih korisnika. U ovom dijelu se analiziraju i daju preporuke o strukturi budžeta s osvrtnom na plaće i naknade, materijalne troškove, grantove i kapitalne izdatke.

Postojeća struktura potrošnje nije optimalna, uslijed alociranja velikog iznosa budžetskih sredstava na socijalne transfere, te nedovoljne alokacije na materijalne troškove i kapitalne investicije, pa je imperativ da se odupre povećanju potrošnje van okvira onoga što je fiskalno održivo.

PRIKAZ RASHODA I IZDATAKA PO EKONOMSKOJ KLASIFIKACIJI

r.b.	Ekonomski kod		PLAN 2022. GODINA	PROJEKCIJA		
				2023. GODINA	2024. GODINA	2025. GODINA
1		UKUPNO PLAĆE I NAKNADE (2+3+4)	3580827	3670000	3790000	3862112
2	611100	Bruto plaće	2874831	2928144	3018241	3074202
3	611200	Naknade	390000	420000	440000	450000
4	612000	Doprinosi	315996	321856	331759	337910
5	613000	MATERIJALNI TROŠKOVI	2310490	2330000	2400000	2450000
6	614000	TEKUĆI TRANSFERI I DRUGI TEKUĆI RASHODI (7+8+9+10)	3705184	3660662	3970000	4070000
7	614400 614500 614600	Subvencije	315000	320000	350000	360000
8	614200	Transferi pojedincima	1299994	1330000	1420000	1460000
9	614100	Transferi drugim nivoima vlasti i fondovima	1615790	1510662	1700000	1750000
10	614300 614700 614800	Ostali tekući transferi	474400	500000	500000	500000
11	615100,615200 615300,615400,615 500,615600,615700	Kapitalni transferi	291360	100000	80000	90000
12	616000	Izdaci za kamate				

13	821000	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	2751136	3200000	3328793	3550000
14	823000	Izdaci za otplatu dugova	77942	76193	74457	72693
15	822000	Izdaci za finansijsku imovinu				
16		Ostalo				
		UKUPNO (1+5+6+11+12+13+14+15+16)	12716939	13036855	13643250	14094805

Plaće i naknade

U narednom periodu ne predviđa se značajnije povećanje broja zaposlenih.

	PLAN 2022. GODINA	PROJEKCIJA		
		2023. GODINA	2024. GODINA	2025. GODINA
UKUPNE PLATE , NAKNADE I DOPRINOSI (BRUTO)	3190827	3250000	3350000	3412112
UKUPAN BROJ ZAPOSLENIH	108	109	109	109
PROSJEČNA PLATA (NETO)	2462,06	2484,71	2561,16	2608,65

VI RIZICI

Rizici po ostvarivanje projekcija ekonomskog rasta mogu se klasifikovati u dvije grupe (vanjski i unutrašnji). Dosadašnje analize i trenutno raspoloživi podaci (međunarodnih i domaćih institucija), ukazuju na to da su u 2021. godini ekonomska kretanja, kako u vanjskom okruženju tako i unutar bosanskohercegovačke ekonomije, bila dosta povoljnija u odnosu na period kada je pripremana projekcija prihoda (osnovni scenario). Naime, ekonomski oporavak zemalja EU koji je bio bolji od očekivanog, stabilizacija epidemioloških prilika i proces imunizacije su, uz niz drugih faktora, poboljšali izgled ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini u 2021. godini.

Tako je, i projekcija ekonomskog rasta u alternativnom scenariju poboljšana za 1,5 procentnih poena u odnosu na osnovni scenarij. Nastavak dvocifrenog rasta u okviru proizvodno-izvoznog sektora (prerađivačka industrija i izvoz roba,) uz snažan oporavak domaće tražnje (najviše privatne potrošnje), unatoč određenim inflatornim pritiscima zahtijevali su poboljšanje projicirane stope ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini na 4,6% u realnom smislu.

S druge strane, strukturna kompozicija ekonomskog rasta nije značajnije promijenjena obzirom da bi domaća tražnja i dalje predstavljala ključno uporište projiciranog ekonomskog rasta. U okviru domaće tražnje očekuje se da bi najznačajniji doprinos projiciranom ekonomskom rastu trebao biti ostvaren u okviru finalne potrošnje 2,2 p.p (privatna potrošnja 1,9 p.p, javna potrošnja 0,3 p.p), dok je očekivani doprinos investicija dosta skromniji i iznosi oko 1 p.p. S druge strane, od samog početka godine primjetan je relativno dobar trend rasta u vanjskotrgovinskoj robnoj razmjeni sa svijetom, pri čemu je naročito važan porast izvoza roba iz Bosne i Hercegovine. Čini se da su se bosanskohercegovačke kompanije relativno dobro prilagodile novonastalim post-Covid uslovima poslovanja i prilično dobro iskoristile prekide u globalnim lancima snadbijevanja. Iako su dvocifrene stope rasta izvoza i uvoza djelimično pod utjecajem baznog (niska osnovica iz prethodne godine) i cjenovnog efekta (porast izvoznih i uvoznih cijena od oko 10%) u 2021. godine, ovi trendovi djeluju ohrabrujuće. S toga, usljed dvostruko više stope rasta robnog izvoza od 21,9% u odnosu na uvoz 9,9%, očekuje se

smanjenje vanjskotrgovinskog deficita, odnosno pozitivan doprinos ekonomskom rastu od oko 1,5 p.p. S druge strane, u periodu 2022-2024. godina, vanjski rizici kao što su izazovi agregatne ponude (pokidani lanci snadbijevanja europskih industrija, povećani troškovi transporta) kao i posljedični inflatorni pritisci predstavljaju sekundarnu prijetnju po osnovni scenario projekcije ekonomskog rasta i rasta prihoda u Bosni i Hercegovini. Naime, primarni rizik za realizaciju projekcija ekonomskog rasta u Bosni i Hercegovini u 2022. godini, predstavljat će unutrašnji izazovi odnosno unutrašnji rizici u Bosni i Hercegovini. Unutrašnje rizike predstavljaju složen sistem donošenja odluka, institucionalna paraliza i opšta politička nestabilnost u zemlji i regionu. Eventualno usložnjavanje političke krize obzirom na izbornu godinu, dodatno bi usporilo proces provođenja strukturnih reformi u zemlji i ugrozio projekcije ekonomskih kretanja iz osnovnog scenarija. Eventualna materijalizacija internih rizika u periodu 2022-2024. godina, i povećana politička nesigurnost, u prvom redu bi dovela do smanjenje investicionih ulaganja (kako stranih tako i domaćih), što bi se posljedično odrazilo na proizvodnju, izvoz, zaposlenost, privatnu potrošnju i u konačnici i sam ekonomski rast. Na ovaj način Bosna i Hercegovina bi bila dosta daleko od ostvarivanja potencijalnog ekonomskog rasta, a proces konvergiranja višem životnom standardu građana bi bio u potpunosti zaustavljan.

Postoji nekoliko rizika koji determinišu predstavljene projekcije za tržište rada. Poslovno okruženje u Bosni i Hercegovini, kao i susjednim zemljama i EU ima značajan uticaja na tržište rada. Posebno je bitno istaći neizvjesnost trajanja pandemije COVID-19, po pitanju zdravstvenih faktora (vakcinisanje stanovništva) i poslovnog ambijenta, što bi moglo dodatno usporiti ekonomsku aktivnost Bosne i Hercegovine a time i odložiti oporavak tržišta rada u alternativnom scenariju. Uz sporiji ekonomski rast, manji obim investicija, trgovine i uopšte lošije uslove poslovanja, rast broja zaposlenih lica kao i plata bi mogao biti niži pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Usporena poslovna aktivnost kompanija bi mogla otežati i odložiti kreiranje novih radnih mjesta, a stopa nezaposlenosti bi mogla ostati i dalje visoka. Pored toga, značajan uticaj na dešavanja na tržištu rada imaju emigracija radne snage, kao i obim implementacije strukturnih reformi (politička neizvjesnost).

Osnovni rizici za projekcije inflacije u periodu 2022-2024. godine se baziraju na eksternim i domaćim faktorima koji utiču na cijene u Bosni i Hercegovini. Među najznačajnijim faktorima izdvajaju se dužina trajanja pandemije COVID-19, a potom i cijene sirove nafte i hrane. Svako odstupanje cijena ovih proizvoda na svjetskom tržištu od pretpostavljenih u osnovnom scenariju moglo bi se odraziti na nivo inflacije u Bosni i Hercegovini. Uzmu li se u obzir projekcije Evropske komisije (novembar 2021), gdje se očekuje rast cijena sirove nafte u 2022. godini u odnosu na prethodnu godinu (što je suprotno pretpostavkama u osnovnom scenariju), može se očekivati rast inflacije u Bosni i Hercegovini. Generalno, ukoliko rast cijena energenata bude veći od pretpostavljenog, to može uticati na prebacivanje troškovnih pritisaka na potrošačke cijene. Među domaćim faktorima koji determinišu inflaciju, treba uzeti u obzir eventualne nepredviđene promjene cijene komunalija, akciza¹² na pojedine proizvode i sl. Na osnovu navedenog, nivo inflacije u alternativnom scenariju bi mogao biti veći.

U alternativnom scenariju, uz mogućnost znatnog rasta privatne potrošnje, rasta uvoza i uopće rasta raspoloživog dohotka, u 2021. godini došlo bi do usporenijeg rasta depozita od projiciranog te bržeg rasta kredita. Za cijelo projekcijsko razdoblje značajan utjecaj će imati i zdravstvena kriza i trajanje iste kao i mogućnosti za novim, strožijim mjerama suzbijanja širenja virusa, što bi utjecalo na mobilnost stanovništva, potrošnju i nove investicije i samim tim i na kretanje kredita i depozita nefinancijskih poduzeća i domaćinstava. Na osnovu

¹²U periodu izrade alternativnog scenarija Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Odluku o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2022. godinu. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 3,33 KM, a specifična akciza iznosi 1,65 KM za pakovanje cigareta od 20 komada. Akciza na duvan za pušenje utvrđuje se u visini od 80% minimalne akcize na cigarete utvrđene u članu 3. stav (3) ove odluke iznosi 133,2 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2022. godinu.

spomenutih rizika u vezi sa pandemijom, sporijeg oporavka potrošnje i investicija i moguće političke nestabilnosti i neizvjesnosti u Bosni i Hercegovini, za razdoblje 2022.-2024. u alternativnom scenariju, došlo bi do pada kreditne aktivnosti i bržeg rasta depozita usljed povećanja štednje iz opreza.

Dio rizika za promjene u kretanju platnog bilansa Bosne i Hercegovine nalazi se u vanjskotrgovinskom deficitu roba i usluga te u prilivima novca iz inostranstva. Također, pored nevedenih rizika prisutne su i posljedice trajanja pandemije Covid-19, problemi u međunarodnim lancima snabdijevanja, politička nesigurnost i neizvjesnost u Bosni i Hercegovini. Kao bitne rizike u finansiranju deficita tekućeg računa vrijedi spomenuti i smanjene priliva direktnih stranih investicija, otežan pristup trgovinskim kreditima kao i nemogućnost zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu. Ono što bi se moglo identifikovati kao potencijalni rizici kod vanjskog zaduživanja Bosne i Hercegovine u srednjem roku jesu: negativan ekonomski rast, negativan budžetski bilans (deficit), povećanje ukupnog nivoa javnog duga, povećanje udjela direktnog duga entiteta u ukupnom vanjskom dugu, povećanje servisa javnog duga (naročito unutrašnjeg), kamatno opterećenje, kamatne stope, rizici deviznog kursa, rizik refinansiranja, ali i kreditni rejting. Sve navedeno bi moglo dovesti do značajnih poremećaja i implikacija na domaću ekonomiju. Najveći rizici i narednih godina bi se mogli nalaziti u smanjenom prilivu direktnih stranih investicija, otežanom pristupu trgovinskim kreditima kao i nemogućnost (odnosno otežanost) zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu.

Ekonomski oporavak u zemljama EU koji je bio snažniji od očekivanog, prekidi u globalnim lancima snabdijevanja (povećani troškovi transporta roba iz Kine), te relativno brza adaptacija bosanskohercegovačkih kompanija na novonastale okolnosti kao i novčana podrška izvoznicima iz Bosne i Hercegovine omogućili su dosta dobar oporavak vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Ovo se posebno odnosi na robni izvoz, obzirom da je Bosna i Hercegovina tokom cijele godine bilježila dvocifrene stope rasta, dok je proces oporavka robnog uvoza bio nešto sporiji obzirom na sporiji oporavak domaće tražnje (privatna potrošnja i investicije).

S druge strane, iako su vanjski rizici po pitanju kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u Bosni i Hercegovini u periodu 2022-2024. godina relativno umjereni, primarni rizik za kretanje iste bi mogli predstavljati unutrašnji izazovi u zemlji. Naime, dodatno uslozňavanje političke krize usljed opštih izbora u 2022. godini moglo bi rezultirati dodatnim poteškaćama u procesima ekonomskog upravljanja u zemlji što bi se posebno negativno odrazilo kako na ekonomsku aktivnost tako i na institucije koje su nadležne za vanjskotrgovinsko poslovanje u Bosni i Hercegovini. Eventualna materijalizacija ovih unutrašnjih rizika bi dodatno otežala i ugrozila poslovanje kompanija koje su izvozno orijentirane, te dodatno oslabilo inako nedovoljno diverzificiranu izvoznú ponudu Bosne i Hercegovine. U skladu s tim, prema projekcijama iz alternativnog scenarija za period 2022-2024. godine, to bi dovelo skoro potpune vanjskotrgovinske stagnacije pri čemu bi godišnje stope rasta izvoza iznosile oko 3,5%, a uvoza oko 1,5%. Indirektne štetne posljedice eventualne materijalizacije unutrašnjih rizika bi se ogledale kroz smanjenje tržišniog udjela bosanskohercegovačkih kompanija na svjetskim tržištima, i gubitak konkurentnosti kako kompanija koje posluju na izvoznim tržištima tako i cjelokupne ekonomije.

U alternativnom scenariju, početkom 2022. godine pretpostavlja se da bi moglo doći do pogoršanja zdravstvene situacije i na žalost nedovoljnog provođenja imunizacije stanovništva. Dodatno poskupljenje energenata i sirovina na tržištima u svijetu, te ponovno pogoršanje zdravstvene situacije uz uvođenje restriktivnih mjera će neupitno uticati i na smanjenje ekonomskih aktivnosti. Na žalost, tu je i opasnost od pogoršanja političke situacije koja će uz ugroženu makroekonomsku stabilnost i pogoršanje kreditnog rejtinga uticati na smanjenje stranih direktnih ulaganja (oko 1% učešća u BDP-u u narednom periodu).

Indikator	Zvanični podaci		Projekcije			
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Nominalni BDP u mil KM	36.527	35.436	37.266	38.689	40.087	41.633
Nominalni rast u %	4,6	-3,0	5,2	3,8	3,6	3,9
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,8	100,2	100,5	101,4	101,1	101,2
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.885	35.359	37.068	38.166	39.667	41.123
Realni rast u %	2,8	-3,2	4,6	2,4	2,5	2,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	0,6	-1	1,6	1,9	1,2	1,1
Potrošnja u mil KM	32.809	32.360	33.486	34.490	35.412	36.459
Realni rast u %	2,0	-1,8	2,4	1,4	1,3	1,6
Vladina potrošnja u mil KM	6.862	7.129	7.272	7.504	7.744	7.992
Realni rast u %	0,9	1,3	1,3	0,7	0,7	0,7
Privatna potrošnja u mil KM	25.94	25.232	26.215	26.986	27.66	28.46
Realni rast u %	2,3	-2,6	2,7	1,6	1,5	1,8
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	8.129	7.779	8.252	8.516	8.912	9.358
Realni rast u %	5,8	-3,0	4,8	2,3	3,2	3,0
Vladine investicije u mil KM	929	1.674	1.719	1.788	1.881	1.975
Realni rast u %	7,2	82,6	1,2	2,2	3,1	1,9
Privatne investicije u mil KM	7.200	6.105	6.532	6.728	7.031	7.383
Realni rast u %	5,7	-14,0	5,8	2,3	3,3	3,3
Uvoz u mil KM	19.492	16.601	18.971	19.640	20.454	21.357
Nominalni rast u %	1,7	-14,8	14,3	3,5	4,1	4,4
Realni rast u %	1,3	-13,6	9,9	1,1	1,6	1,7
Izvoz u mil KM	14.320	11.820	14.484	15.288	16.180	17.172
Nominalni rast u %	0,5	-17,5	22,5	5,6	5,8	6,1
Realni rast u %	0,4	-16,2	18,5	3,0	3,7	3,7
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	21,6	18,5	19,7	19,4	4,9	5,9
Bilans tekućeg računa u mil KM	-985	-1.286	-939	-1.063	-1.180	-1.257
Rast u %	-8,3	29,5	-27,7	13,1	11,0	6,5
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-2,7	-3,7	-2,5	-2,7	-2,9	-3,0

GRADONAČELNIK

Dostavljeno:

1. Naslovu,
2. U spis.

doc. dr. Hašim Mujanović